

Paul Claudel

PRÓTEUS

(Protée)

Satyrská komedie ve dvou dějstvích

Přeložili Michal Lázňovský a Tomáš Vondrovic

Translation © Michal Lázňovský 1992
Tomáš Vondrovic 1992
c/o DILIA Praha

OSOBY:

Próteus

Meneláos

Helena

Nymfa Proutnice

Vúdce satyrů

Satyři

Tuleni

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Ostrov Naxos, o němž pro usnadnění děje předpokládejme, že leží mezi Krétou a Egyptem. Vidíme jej uprostřed scény jako velký pocukrovaný anglický svatební koláč nebo jako rokokový poklop polévkové mísy. Je to dosti nepřirozené seskupení pitoreskních skalisek, nahoře žalostně ukončené jakýmsi knoflíkem či hlavicí. Pobřeží tvoří pytlovina, zdobená bílými nabíranými volánky jako pěnou; moře představuje velké modré linoleum. Pozadí je vykryto šedými pruhy látky.

PRVNÍ OBRAZ

Nymfa Proutnice

Satyři kozlonozi, posmutnělá tlupo, slyš mne! Zajatci Prótea, starého podmořského blázna, toho,

kteřý vás sesbíral jednoho po druhém jako se z hroznu d'obají přezrálé bobule, pokaždé, když jste se skulili z paluby Bakchova korábu, kopyta vratká pro námořnickou chůzi, kdo by se pro vás vracel!

A kolikrát Diův posedlý syn brázdil hladinu moře modravou tak, že jenom krev je červenější! Hned se hnal k Indii, hned se mu zasteklo po Thesálii. Čím bohu vína je rozum a řád?

A když se potácí pán, jakým provazem přivážeš chuděru satyra, když moře korábem sem a tam hází,

a všechno naráz se vznáší i padá, až zdá se, že všichni se zpili!

Pak konečně moře se zklidní a ve slunci rozevře paví chvost zářící vinnými květy v jiskřivém prskání pěn.

Bráškové, slyšíte mě?

Satyři (slabě za scénou. Vícehlasý sbor)

Méééé!

Proutnice

Přesmutné hlasy! Hej, vaše strasti co nevidět skončí!

Konec těsnému vězení - umělecké sbírce, jak nazývá svůj ostrov Próteus - i pitomému režimu a otročení starci.

Užuž se před námi otvírá širý svět! Ach, jak je příjemné ostošest vyvádět v pustině, panenské ještě!

A kdo by vyčítal bohu, že pro radost na sebe bere tvar zvířete, že tomu neodolá, jakmile vsaje pach země, silnější nad pižmo lva i stád, z nichž jde pára,

s prvním rozbřeskem, divokým, svobodným, kdy nepotkáš lidského tvora a svět je jen náš! Hopla, děti země! Ať vaši bratři pod zemí v kovech se hrabou, my se chceme nalokat její živoucí krve!

Na nás je vyhlédnout táhlý, vyprahlý svah někde pod trnkami a tam vsadit révu, zkroucený úponek, ohnivé jádérko v křemenné zemi.

Ještě dnes večer odjedem, kumpáni moji!

Satyři (vícehlasý sbor)

Méééé! Méééé! Méééé!

Proutnice

Méé! Méé! Jenom si bečte! Srstnatá stvoření, ztrápení tvoří, půl bozi, půl zvěři! Spása je blízko!

Však ještě nakradem hrozny! Šťavnaté údolí, říznem zas krvavou mízou prudkou a ledovou vodu tvých žil!

A vyhrabu pro vás i hliněný hrnec, který jsem kdysi ukryla u nohou Krona s nektarem drsným a hnědým jak med...

Ó vinobraní, kdy síří se prastaré sudy,
zase mě spatříte, jak pro vás tančím
na buclaté bečce, rozžaté pochodně v rukou!

Přísahám při jménu Proutnice! Má matka, horská koza, ta, co mě počala,
mi dala to jméno, že umím se vinout a pnout jak užovka okolo zápěstí muže,
jako ty vrbové proutky, jimiž vinař vyvazuje révu.

A jedině Próteus, dědek, chytil mě na perly kdysi - lapil - a já mu to vrátím!

Znám jeho fylakteria, prorocké pásky, archívy budoucna, jimž za mák nerozumí. Vím to, co on netuší.

Naše spása je blízko!

Hle božského Meneláa, syna Átreova, zetě Diova:

přijíždí na lodi, bláznivě jako on sám,
s přídí jak chřípím pyšného oře, jenž oře moře
a bez plachty, bez kormidla sem tam se vláčí,
příd' noře do vln a se zadkem k nebi, jak hetéra, která se zpila!
Připlouvá! Vyloduje se!

Satyři (vícehlasý sbor - náhle přerušeny)

Méé! Méé!

(Šíp, po něm druhý, přeletí přes scénu. Zmatený úprk satyrů)

Meneláos (za scénou)

Konečně oběma nohama na zemi. Těšte se, bozi!

Proutnice

Jen se zachránil, už se rouhá. Přirozeně.

(Poodstoupí. Vejde Meneláos, na zádech luk, v pravé ruce meč a v levé ruce ruku zahalené ženy, Heleny)

DRUHÝ OBRAZ

Meneláos

Bohové, vy tedy nemáte dost na tom, štvát na mě živly!

A to, že nás nerozťal vejpůl blesk, jenž do nás praštil tam u Syry a zlomil mi stěžeň jak třísku, neslouží ke cti tomu, který ho vrhl!

Vám se ještě zachtělo posmívat se mi!

Když dnes ráno konečně loď, deroucí se vlnami proti větru bez vesel, bez kormidla, jako ten, kdo trefí i poslepu,

dorazila k břehu - to bylo v pořádku, proč ne! Jenže: první, co vidím na skalisku - a valí to na mě bulvy -
je netvor s beraními rohy, které mu trčí z čela...
čučí to na mě a vyplazuje jazyk!
Já na tu potvoru zamířím, střelím; prchá
A v pitvorných poskocích na mě vystrkuje zarostlý kozlečí zadek!
Co po mně chce tenhle rohatec? Povídám, nedosti na tom, že mě tak štvete; chcete mě naštvat!
Osobní urážka: tak chápu všechno, co nechápu!
Člověk s kozlí řití! Mám rudo před očima!
Takže dobrá: vypovídám boj všem vám tam nahoře, sebranko Uranova!
Tobě taky, tcháne! Kdepak jsi byl, když mně Paris kradl tvou dceru!
Tehdys měl pálit své petardy a rámusit strojem na hromobití!
Ale to nechme být. Došel jsem si pro ni bez tebe, ať byla kde byla. A dopravím si ji do Sparty, tu, s níž jsem se oženil a která je mým majetkem.
A dokážu to, ať budeš chtít nebo ne, navzdory větru a bouři a všemu, čemu člověk nerozumí!
Meč, tomu člověk rozumí! Krasavec Paris ho u Tróje okusil, můj drahý Alexandros.
Heleno, pojď a pevně se drž, tvou ruku nepustím za nic.
Ne že by mi to působilo bůhvíjakou slast,
Ale jsi jaká jsi a jsi to opravdu ty, mám tě a nepustím.
O tom se přesvědčí každý, jen co dorazím do Sparty.

(Vejde Proutnice)

Kdo je tam?
(Zamíří na ni)

Proutnice

Řeku, buď zdráv!

TŘETÍ OBRAZ

Meneláos

Co jsi zač?

Proutnice

Buď zdráv, synu Átreův, zeti Dia.

Meneláos

Jak to, že mě znáš?

Proutnice

Kdo by neznal mstitele Meneláa, slavného vítěze nad Priamem!
Moře, modř v modři, je plno tvé slávy.
Sklon ten luk.

Meneláos

Ty taky patříš k té divoké tlupě?

Proutnice

Jsem jenom nicotná nymfa, má matka mi říkala Proutnice,
To pro mé venkovské mravy a ohebný jazyk.

Meneláos

Ke všemu ještě nymfa!
A to, co máš na hlavě, nejsou to rohy?

Proutnice

Tak trochu. Docela malé jantarové růžky. Taková okrasa. -
To vám mám věřit, že muž jako vy v životě nepotkal nymfu?
A odlož ten luk, hrdino, mám z něho strach.

Meneláos (*odkládá luk a s rukou na meči*)

To je ale zmatek.
Ne že bych měl strach. Ještě se nenarodil ten, kdo by mě připravil o ženu, jejíž ruku třímám.

Proutnice

A to je kdo?

Meneláos

Poslouchej, poví ti to sama.

Helena

Jsem Helena.
(*Zmlkne*)

Proutnice

Cože, proslulá Helena ve vašem držení?

Meneláos

Přesně ta.

Proutnice

Zdravím tě, Heleno.

Meneláos

Neodpoví. Od té osudné chvíle je tak plna pýchy, že z ní nedostaneš nic, než
"Jsem Helena!"

Proutnice

Buď pozdravena, dcero Diova!

Meneláos

K čemu ten údiv a pochybnosti?

Proutnice (*táhne ho stranou*)

Víte, pane, my už tu jednu Helenu máme.

Meneláos

Jakou Helenu?

Proutnice

Tu, co jsi doma naposled viděl před deseti lety a jediným dnem.

Meneláos

Povedená historka. To už jsem slyšel. To o druhé Heleně, žijící někde mezi Krétou a Egyptem.

Proutnice

Chceš ji vidět?

Meneláos

Ne, mě to nezajímá.

Proutnice

A můžu si prohlédnout tuhle?

Meneláos

Proč?

Proutnice

Máš strach?

Meneláos (*zvedá Helenin závoj*)

Já a strach? Prosím.

(Proutnice si mlčky prohlíží Helenu)

Tak co? Ta samá tvář, pochopitelně...

Proutnice

Ano.

Meneláos

To se dalo čekat! Hlavně mě urážet!
Jenomže starého ohaře, jako jsem já, tak snadno neoblafneš!

Proutnice

A kdo ne-li ona by mi tě popsal tak přesně, že jsem tě ihned poznala?
Tu ožehlou pleť, to nízké čelo, ta zavilá očka, to vzezření býka?
A bílá čupřina, co už v den vaší svatby prokvétala tvou zrzavou kšticí?
Jen sundej přílbu.

Meneláos (*sejme přílbu*)

Máš pravdu.

Proutnice

Chceš další podrobnosti? Kdo jiný by tě znal tak do mrtě?

Meneláos

Pravou Helenu držím za ruku. To vím.

Proutnice

To víš?

Meneláos *(deklamuje)*

To vím, to vidím, na to dám krk.

Proutnice

Krk nasadit musí jen ten, kdo není si jist.

Meneláos

A je to Helena.

Proutnice

Důkazy - máš?

Meneláos

Důkazy? Stačí mi rozvaliny Tróje a dvě stě tisíc podřezaných mužů.

A deset zuřivě trpělivých roků, jeden za druhým, složených z dní, z nichž o každém vím!

A má obětovaná neteř Ifigenie, a poslední čekání v dřevěném bříše koně!

A ty mi řekneš, že to není Helena!

Proutnice

Jako návnada bohů, kteří chtěli zničit Priama, posloužila celkem dobře.

Meneláos

Nerozčiluj mě a mlč! Raději mi řekni, co je to za ostrov.

Proutnice

Naxos.

Meneláos

Naxos? Podle mapy má být severněji.

Proutnice

Momentálně je tady.

Meneláos

Aha. - A kdo je pánem na Naxu?

Proutnice

Próteus, stařec, král tuleňů a veškerých obojživelných potvor.

Meneláos

A dá mi dubový kmen na stěžeň, dlouhý aspoň dvacet loktů? A desetiloktový na ráhno? A šedesát sáhů lana a sto čtverečních stop dobré plachtoviny, a čtyřicet párů vesel, a koudel, a tři kotle smoly a trochu barvy?

Proutnice

To všechno může dát. Jenže je lakomec.

Meneláos

A já nemám nic, čím bych zaplatil.

Proutnice

Můžeš to z něj dostat bez peněz.

Meneláos

Jak?

Proutnice

Šikovně, léčkou, v tom se já, Proutnice, vyznám.

Meneláos

A co tady vlastně děláš?

Proutnice

Bakchos, náš pán,
mě tu zapomněl, když připlul na tenhle ostrov pro Ariadnu.
(Klopí oči)
Stařec Próteus mě svedl.

Meneláos

To je tak hezký?

Proutnice

Až po pás je ryba.

Meneláos

V téhle zemi je všechno napůl.
Kdyby tu žili kanáři, vsadím se, že by to byly napůl mřenky.

Proutnice

Ale muž ryba je koneckonců rarita!

Meneláos

A to je všechno, co se ti na něm líbilo?

Proutnice

Slíbil mi perly.

Meneláos

Já vám žádné perly neslíbím, slečinko, nedám vám naprosto nic.

Proutnice

A vezmeš mě s sebou?

Meneláos

To bych nakonec mohl.

Proutnice

Přísáhej!

Meneláos

Přísahám! Při Diovi, při zemi, při nebi, při Chaosu, při Styxu, při všech bozích, při všem, na co si vzpomeneš!

Proutnice

Mě i ta truchlivá zvířata?

Meneláos

Jaká zvířata?

Proutnice

Mé satyry, mé kumpány.

Meneláos

Ty ne. Zasvinili by mi loď.

Proutnice

Budeš potřebovat mužstvo.

Meneláos

To je pravda. Ale kdo tu vlastně ustájil to stádo koz?

Proutnice

Nikdy jsi nezahlédl dlouhé černavé ryby, které si hrají v blízkosti lodí a všude je provázejí? Dravé kosatky, soupeře rybářů, postrach sítí?

Meneláos

Ne. To jsou ti přátelé námořníků. Ukazují se a tančí jako v komedii.

Nechybí nikdy, když se lodní kuchař objeví na zádi se zbytky od oběda; oni a rackové, jejich křiklaví kumpáni.

Proutnice

Všechno, co padne do moře, náleží Próteovi.

Meneláos

Oho! Ten musí mít zásobené sklady!

Proutnice

Všechno má srovnáno a utříděno v hlubokých sklepeních pod ostrovem. Ve skvělém pořádku.

Vesla, ztracené kotvy,

stožáry podle velikosti, bezpočet kotoučů lan, plachty se všemi vlajkami Středomoří, puklé hrnce, staré nože, lodní lucerny, akordeóny, astroláby, bidla a zdobná poprsí z přídí.

Vše se mu hodí, všechno má rád.

Meneláos

Výborně, dobře! Tak mi to vyhovuje.

Proutnice

A tenhle otlý stařec se dal do sbírání satyrů! On, tyjící z práce Bakcha, našeho pána,
ustavičně pobíhajícího z jednoho konce světa na druhý,
od Kavkazu po Madeiru v příboji Atlantiku,
Boha, věnčícího Evropu prsty z úponků révy...

Meneláos

Sbírat satyry. Idea hodná tuleně.

Proutnice

To říkáš proto, že jsi je neviděl nikdy prolétat jako šípy oblakem kouře dvacet stop nad
ohnišťem!

Čím je vedle nich, proslulých skokanů,
syrská antilopa, všema čtyřma zlehýnka tančící na hlavě pastýřově.
Proto se Próteus - v touze oživit skály -
rozhodl pro sbírku kozlobohů.

Meneláos

Před chvílí jsem mu jednoho málem přerazil.

Proutnice

Všechny je vyhub svými šípy,
bude to pro ně lepší, než se bídně belhat po téhle prokleté hromadě kamení,
na níž nás podmořský dědek živí odporným jídlem.

Meneláos

Čím?

Proutnice

Minerálkou a sušeným mlékem!
Vorvaním rosolem, když k němu tu a tam přijde.
Navíc musíme dešťovou vodou zalévat
šest tabákových zákrsků, na něž je pyšný a z nichž neplatí daně.
Už bychom všichni pomřeli, nebýt amfory vonící po krétském víně,
z níž nám zbyl jediný střep.
Čas od času dáme ho kolovat a čicháme k němu.

Meneláos

Smutná dieta!

Proutnice

A nikde bažinka, plná lesního pachu, v níž se lze tu a tam válet: satyři, kanci a podobná
zvířata to přece potřebují!
Divíš se potom, že mají chlupy zplihlé a vybledlé jako vous filozofa?
Na tomhle hanebném místě, drhnutém mořem a bičovaném větrem, je všechno tak suché a
hnušně čisté!
Divoký česnek, písečná sasanka, mateřídouška, nic se tu neuchytí...

Meneláos

Tak dobrá, přísahám při Diovi, že vás odsud dostanu.
Co mám dělat, řekni.

Proutnice

Máš sílu?

Meneláos (*předvádí hru svalů na svých pažích*)

Tohle jsou příšerné kleště.

Až ho v nich sevřu, pozná, co je to spartánský atlet.

Proutnice

Těmahle rukama zardousils Parida, není to tak?

Meneláos

Mé sevření shledal míň něžným, než sevření mé drahé ženy, ho, ho!

Ale není se čím chlubit.

Byl moučný a bezobratlý jak fazolový lusk.

Proutnice

V tom případě ho popadni zezadu.

Meneláos (*předvádí*)

Takhle?

Proutnice

Zezadu a držet! A pozor na údery ocasu toho starého žraloka!

Meneláos

Žádný strach, děvenko!

Proutnice

Nepouštět za žádnou cenu!

Meneláos

Ten páprda mi nemůže ublížit.

Proutnice

Ani když zničehonic budeš mít v rukou řvoucího lva...

Meneláos

Lva?

Proutnice

Neslyšels nikdy o kouscích Mořského starce? A že se učiní lvem, kdy se mu zachce?

Ohněm?

A vodou?

Drakem?

A ovocným stromem?

Meneláos

Proč zrovna ovocným stromem?

Proutnice

Vím já? Je to prostě tak. Nenech se překvapit. Má to neměnný pořádek. Žádná fantazie.

Takže, pamatuj si.

(Počítá na prstech)

Nejdřív lev, potom drak, pak oheň, pak voda a potom ovocný strom. Jakmile přijde ovocný strom - je konec. Máš ho na milost a nemilost.

Meneláos

Ovocný strom. Skvělé. Co všechno se člověk nedoví, když se vydá do světa.

Proutnice

A nezapomeň mu vzít brejle, z nich čerpá svou nadpřirozenou moc.

Meneláos

To je pořád strachu. Mluvicí tuleň? Už jsem jednoho viděl. Přivezl nám ho lodník z Chersonésu.

Zpívala skytské písně a velikým hlasem svolával drahého tatíčka a celé příbuzenstvo.

Proutnice

Až skončí s ovocným stromem, a až mu sebereš brejle, smíš na něm žádat, co se ti zamane.

Meneláos

Stěžeň, plachty i smolu?

Proutnice

Smíš se ptát na všechno na světě, v moři i na zemi. Ví všechno, má předplatné.

Meneláos

Předplatné. Pernamentku?

Proutnice

Nevíš, že všem bohům moře i země podle jejich třídy a zařazení nabízí Zeus abonmá? Od času čas jim posílá shora ruličku úzké průsvitné pásy...

Meneláos

Čeho?

Proutnice

Průsvitné pásy. Stačí ji rozvinout proti světlu a naráz uvidíš minulé, přítomné i budoucí.

Já tomu nerozumím, ale ty můžeš důvěřovat Próteovi.

Meneláos

Nezlobil bych se, kdybych se dozvěděl, co se stalo s mým bratrem a co dělá v Argu švagrová Klotilda.

Proutnice

Klytaimnéstra, chceš říct?

Meneláos

Vyprahlé krajiny vysuší člověku paměť. Ale nic dobrého se o tom nepovídá.

Proutnice

Na všechno se ho pěkně vyptej.

Meneláos

Vzhůru! Kde je ten stařík?

Proutnice

Každý den v poledne sem přichází nakrmit své stádo.
Nech mě s ním chvilku poklábosit a až zdvihnu ruku,
tiše se připliž, a šup! presto! chňap zezadu! -
Co je s tebou?

Meneláos

Proutnice!
Rád bych, ach, rád bych ti trochu víc věřil!

Proutnice

Nemáme společné zájmy?

Meneláos

Ty růžky na tvé hlavě mi nedělají dobře.

Proutnice

Myslíš, že bych ti dala špatnou radu?

Meneláos

A jaká dobrá rada se může zrodit v rohaté hlavě?

Proutnice

A proč asi plula tvá kocábka nazdařbůh a nedala se ovládat?

Meneláos

Proč asi?

Proutnice

Tak si ji prohlédni!

Meneláos

Co má být?

Proutnice

Nevšiml sis, že veliké oko na přídí je úplně setřeno?

Meneláos

Při Diovi! Je to pravda!

Proutnice

Jak chceš řídit loď, která ztratila oko?

Meneláos

Máš pravdu! To mě nenapadlo.
U osla! U psa! Věřím ti - máš všech pět pohromadě.

Proutnice

Skrč se tam za těmi kameny a až zdvihnu ruku...

Meneláos

Platí! Heleno, jde se!

(Odchází dozadu, odváděje Helenu)

Proutnice

A taky s ním promluv o naší Heleně!

(Odchází vpravo)

ČTVRTÝ OBRAZ**Tulení hostina**

(Hudba)

Otáčející se jeviště odkryje druhou stranu ostrova. Je vidět nahého Prótea, jak se houpe v lázni, která má místo kohoutku špunt. Je velice tlustý a huňatý. Dostí řídký bílý vous, špičaté uši. Lysá lebka, pár vlasů. Na očích automobilistické brýle. Kolem je rozmístěno šest tabákových keříků v hrncích. Před ním proutěný koš plný ryb, které hází svým tuleňům.

(Ryby a tuleni mohou být na jevišti nahrazeni představivostí diváků a hudbou.)

Próteus

Pod', pod', pod', pod', pod', pod', pod'! Sem, ovečky! Ke mně, kuřátka! Pod', pod', pod'!

(Kulaté tulení hlavy tu a tam vykukují z moře)

Už jsme tady? Všichni? Jeden, dva, tři, čtyři, šest, osm, jedenáct, dvanáct.

Třináct, jsme tady! Všichni!

A kdopak dostane tresku, kdo chce úhoře, komu parmu? Pro koho pláteček kambaly? Pod', pod', pod'! A komu pěkného platýzka?

(Shon, rvačka, cirkus, pěna, výskoky tuleňů, kteří se vrhají ze skály do tyrkysově sněžné vody, vřískot, trumpety, plácání ocasů a ploutví)

(To vše vyjádřeno hudbou)

Ke mně, kníratý mroži, vzepři se o kly! Už nejsme nejmladší, pupkáči, hop! Schramstni tu potvoru, snad nemáš strach!

A co ty, lechtivá lachtanko, miláčku, nemáš chuť na platejze? Pochlub se, jak umíš cupitat po předních v maličkých kalhotkách!

(Vezme mu rybu z ruky)

A kdo chce tu chamrad'?

(Rozhazuje plnými rukama drobné rybičky. Cirkus)

Pro tebe, Opičáku! Pro tebe, Gorgó! A copak ty, mrně, hýkáš tam dole jak oslík? Chytej, soudku!

(Nové rozdělování ryb. Cirkus)

Jaj, košík je prázdný.

Tak, dost legrace! Do práce! Do práce!

Kolik je 0,00005 děleno 123, Kníratý Mroži?

Nevíš? Za chvíli se tě zeptám.

A teď ty, Bubínku, sečti nám 3.997 a 7.896.

A kdo teď? Gorgó! Buď od té lásky a odvod' mi třetí odmocninu z 27.

Utíkejte. Máte se čím bavit.

(Troubí na ulitu)

Proutnice! Proutnice!

PÁTÝ OBRAZ

(Vchází Proutnice. Meneláos se plazí za skaliskem, neustále svíraje ruku Heleny. Připoutá ji k útesu a sám se za ním skryje)

Proutnice

Co žádá můj pán?

Próteus

To je dnes slušnosti! Ta královská mluva!

Přines mi umyvadlo, chci si umýt ruce.

Mé čínské umyvadlo, růžová kolekce, ta s mao-pingy!

A voda ať je teplá!

(Proutnice odejde a vrátí se s půlkou umyvadla, které mu přistrčí pod bradu. Próteus funí a bublá v umyvadle)

Bllum, bllum, bllum...

(Hudba)

Je to bída, když člověk nemá ani dva stejné ručníky. Jeden odsud, jeden odtamtud a žádný komplet.

(Osuší se)

Proutnice

Dobrá hospodyně by vám posloužila líp než ubohá satyrka.

Na všechno by vám vyšila monogram.

(Próteus se zkoumá v otlučeném střepe zrcadla, které mu přidržuje)

Próteus

Vida! Vida! Vida!

Proutnice

Slíbil jste mi, že mě jednou propustíte, když budu hodná.

Próteus

Vida! Dej pryč tu cihlu!

(Proutnice odstraní cihlu, která podpírá lázeň. Próteus se spokojeně houpe)

Proutnice

Mě i ostatní dvounohou zvěř, mé kumpány.

Próteus *(na ni mrkne)*

A co náš Meneláos?

Proutnice

Jaký Meneláos?

(Próteus znovu mrkne a nenápadně ukáže na skálu, za kterou se skrývá Meneláos)

Nevím vůbec, o čem mluvíte.

Próteus *(polohlasem)*

Je tam, za útesem. A číhá.

Proutnice *(mu padne k nohám)*

Pane, vy víte vše, a nic před vámi nelze skrýt.

Próteus

Pozor, ať nerozbiješ umyvadlo. Je prasklé, mám o ně strach.

Proutnice

Ano, řeknu vám všechno.

(Meneláos vykoukne. Ona mu dává znamení, aby se schoval)

Ale nejprve...

(Vytáhne z pásku hřeben a čechrá mu vlasy)

Dovolte, abych vás přičíslna, vždyť byste naháněl strach tím slepeným písečným vousem!

Ó, starý piráte!

Přiznejte, ničím vás nelze udržet doma, když zešílí moře,

a s chuchvalci chocholů křepčí v poryvech tráckého vichru za svitu kmitavých luceren,

(Ach, je to tak příjemné zhluboka dýchat po tíživém dusnu z libyjské pouště)

a dáte si záležet na tom, aby vás tonoucí ubožák, když už jde ke dnu,

naposled zahlédl na břehu vlny, vy přízraku moří!

Jak lahvice, která se nemůže ponořit, jančíte uprostřed trosek a ráhnoví, když srší prskavým ohněm!

Próteus

Pěkně mě stříhej.

Proutnice

Jaképak vlasy! Pár jemňounkých chloupků! Na ty bych potřebovala ty nejmenší nůžtičky z vyšívání.

Próteus

Co na tom! Kovově lesklé šmikání okolo hlavy mě příjemně ukolébává.
Tak usíná tulák v červnu za svistu kosy uprostřed zelených luk.

Proutnice (*cvaká nůžkami okolo jeho hlavy*)

Můj drahý Próteíčku, zbožňuji vás.

Próteus

Já též.

Proutnice

A vy mi nevěříte, to mě bolí.

Próteus

Věřím, Proutnice, věřím.

Proutnice

Ach jak jste dobrý, prostinký, jemňounký.

Próteus

Svatá pravda.

Proutnice

Tak zvláštní, tak svůj! Mít rybí ocas - ten nápad!

Próteus

Že jo?

Proutnice

A takový boháč!

Próteus

To ano.

Proutnice

Vy jeden milovníku umění! Po celém Egejském moři se nenajde sbírka podobná vaší.

Próteus

A na to spoléhá Meneláos, co? S tou svojí nakřáplou kocábkou.

Proutnice

Přece ho nechcete do sbírky! Všechno by zpřevracel naruby na vašem naklizeném ostrůvku.
Už vám chtěl plnit tabákovou plantáž. Co dobyl Tróje, ztratil soudnost. Zdivočel, všechno chce sežrat!

Próteus

A kdopak ho navedl, ještěrko?!

Žádné pozemské kryse, která sem páchne, neváháš prozradit, jak se mi dostat na kobytku.

To se pak můžu měnit jak chci, ve lva a draka a oheň a vodu a ovocný strom,

žádný se nebojí pěkně mě zmáčknout, až ze mě vymáčkne všechno, co chce.

A mě to neobyčejně zmáhá.

Nemluvě o ztrátě důstojnosti u muže mého stáří.

Proutnice

Tak mě nech jít.

Próteus

Pff, víš dobře, že ti úskoky k ničemu nejsou.

Nikdo z nich ještě nedodržel slovo. Checheche.

To na mě neplatí, na to jsem příliš starý žralok.

Proutnice

A víte vy, koho má s sebou Meneláos? Koho drží za ruku?

Próteus

Koho?

Proutnice

Můj pane a vládče, vy víte vše. Vám můžu těžko říct něco, co nevíte.

Próteus

Jsem přece ubohý bůh šestého řádu, mé předplatné na Osud je z druhé ruky.

Pár mizerných obrázků na poškrábaném pásu!

A jako naschvál - na těch nejzajímavějších místech - shluk postav, z nichž rozeznáš ruku anebo nohu; tahle je bez hlavy - a pak zas prázdně několik metrů. V tom aby se kozel vyznal.

Takže co: člověk si v dobré víře pořídí pomocnou sílu a ona je to Proutnice, rohatá k tomu.

Proutnice

A na tu jste pyšný!

Próteus

No co! Já to nepopírám. Kdo si chce prohlédnout skutečnou nymfu, musí jít až na kraj světa.

Proutnice

A vaše stádečko satyrů jakbysmet, že?! Kdopak má podobný zvěřinec?!

Próteus

Hlídám je v jejich zájmu. Cvičím je v morálce a hygieně.

A pak, mě to baví, jak skáčou ze skály na skálu. Je to malebné. Podle mě to oživuje krajinu.

Jen škoda, že nemáme vodotrysk.

Bože! Jak já jsem osobitý, druhý takový samorost není.

Proutnice

Takže vy nevíte, kdo přijel s Meneláem?

Próteus

Ten ať se obejde bez mého fénického lana a bez mého týkového dřeva.
Taková ubohost! To že je námořník?! Posad' ho do necek, když ve Spartě prší a nepřepádluje ani Eurotas.

Proutnice (*polohlasem*)

Helena...

Próteus

Helena je s ním?

(*Proutnice přikývne*)

Vidělas ji?

Proutnice

Viděla.

Próteus

Tak krásná, jak se říká?

Proutnice

Tak krásná. Ten barbar ji smýká za ruku.

Próteus (*zasněně*)

Je to už celých deset let, co jsem zahlédl na zádi lodi, jež vezla ji k Tróji,
jak nadouvá vánek zlaté roucho na jejím těle.

Proutnice

Helena je stále táž.

Próteus

A co ten požár, z něhož ji vytáhli, neožehl ji, nepoškodil?

Proutnice

Helena je stále táž.

Próteus

Ach, tak ji zas patřit.

Proutnice

Jí chcete zas patřit?

Próteus

Povídám, že ji chci vidět.

Proutnice

Ale to záleží jen na vás, pane, jestli vám bude patřit, abyste na ni mohl patřit po celý život.

Próteus

Nechtěj mě ponoukat k násilnostem. Už jsem moc starý. Můj plovoucí ostrov je maličkatý,
ale má báječnou výbavu; lepší než parádní kajuty všech mořských vlků.

Ať zkusí dát velicí bohové podobný dar někomu, kdo vládne na pevnině.
Já nemám zájem na tom, aby mi ten zvrhlík všechno vyhodil do povětří!

Proutnice

Taková Helena je skvělá věc.

Próteus

Mluvila s tebou?

Proutnice

To, co se jí stalo, ji do té míry naplnilo pýchou,
že z ní nelze dostat nic než "Jsem Helena".

Próteus

Nehybná jako socha a k tomu živá! Právě to potřebuji.
S tou bych se nebál hádek a scén, které mi tropíš ty, maličká.

Proutnice

Utrousila jsem pár slov před naším Meneláem o té přihlouplé povídačce,
která se vypráví v přístavech od Marseille po Galipol:
že jsou prý Heleny dvě a ta trójská že není ta pravá.

Próteus

Jakápak přihlouplá povídačka! Na to jsem přišel já! V životě nikdo tak nikoho neosolil.
Ten vtip stojí za všechny drobné na mořském dně.

Proutnice

Řekla jsem milému Meneláovi,
že Helena, kterou tak pracně vytáhl za ruku z Tróje, není ta pravá.
Tu pravou že máme my.

Próteus

Bravo! Výborně! Hleďme, stáváš se dokonalou dcerou moře.

Proutnice

Ale záleží jen na vás, jestli se z té lži stane pravda.

Proutnice

Jak to?

Proutnice

Záleží jedině na vás, jestli si necháte pravou, jedinou Helenu.

Próteus

Neslyším.

Proutnice

Neřekla jsem tomu zabeďněnci všechno; ví, že se můžete stát v jeho sevření jabloní s
přezrálými plody, ale neví, že když se na něj zadíváte bez brejlí, uvěří všemu, na co si
vzpomenete.

Próteus

To je pravda.

Proutnice

Nechte ho vzít vám ty brejle. Způsobte, ať vidí Helenu ve mně.

Próteus

Ať vidí Helenu v tobě?

Oj! Joj!

Proutnice

A vezme mě s sebou.

Próteus

Uj! Uj!

Proutnice

A vám nechá pravou Helenu.

Próteus

Ej! Ej!

Proutnice

A já vezmu všechny bratříčky satyry s sebou.

Próteus

U ďasa! Ty jsi se do toho dala!

Proutnice

Půjčte mi jen její tvář.

A budu helénštější než Helena, uvidíte!

Próteus

On už ti něco slíbil, ne?

Proutnice

Sliby námořníků! To se to přísahá!

Věříte tomu, že se námořník z vděčnosti postará
o strážníka navíc? Médea, Ariadna, známe ty historky...

Pitné vody je málo a tím je to vyřízeno.

Mé růžky ho neokouzlí.

Próteus

Ty myslíš, že bude chtít nalodit všechnu tu satyrskou čeládku na palubu?

Proutnice

Dík tobě uvěří, že jsou můj fraucimor, počestné panny.

Próteus

Satyři! Počestné panny! A s tebou! Hú! Hú! Asi tak jako mí tuleni!

Proutnice

Přiznejte, tohle je i na vás moc!

Próteus

Nic není moc na mou moc! Ani na jeho pitomost, přihlouple důvěřivou.

Proutnice

Buďte tak milý, užijte síly svých triků, podvodní králi všech moří a králi všech podvodníků.

Próteus

Ale já nemám nejmenší zájem přijít o své satyry! Podobnou sbírku už nedám nikdy dohromady!

Všechna mořská božstva mi závidí mou kolekci!

Jedině Forkys posbíral několik mizerných lodníků Odyssea.

Ty, co se celý den šourají po jeho hyperborejských plážích, kukátka pod paží, nepromokavé čepičky z voskovaného plátna v týle.

Co je to proti mému souboru! Satyři jsou známí všude! Práví synové větru!

Proutnice

Staří smrdutí kozli! Pajdavi skopci!

Jestli je ještě jen jediný měsíc necháte žbrundat svou minerálku, budou už zralí pózovat na Akademii...

Próteus

Ts! Ts! Ts!

Proutnice

Proti nim je Helena unikátní kus! Jaká čest pro tvé stáří! To stojí za tlupu napolo prašivých ovcí!

Próteus

Nudíš mě!

Proutnice (s nadšením)

Helena, jediná pravá Helena, to by se říkalo...

Próteus

Mič, lezeš mi na nervy!

Proutnice

Pravá, jediná Helena! Ta, o níž se přou bozi a lidé! Ta, o níž mluví se všude!

Ta, pro niž si na dvě stě tisíc mužů podřízlo hrdla...

Próteus

Řekla jsi dvě stě tisíc mužů?

Proutnice

To jsou oficiální čísla.

Próteus

Dvě stě tisíc mužů!

Mlč! Sbíhají se mi sliny.

Proutnice

Jaká perla tvé sbírky!

Vím dobře, že ji chce Zeus, už pro ni má místo v souhvězdí Dioskurů.

Próteus

Dostane prd!

Proutnice (*máchá nůžkami*)

Dostane prd! Próteus nade vše, ten malý bůžek šestého řádu zas bude nejmazanější!

Próteus

Výborný vtip! Tak ať je po tvém!

Proutnice (*napřahuje ruku*)

Ujednáno!

(Meneláos se vyplíží ze svého úkrytu)

Próteus

Ujednáno!

Ale stejně je mi líto, že o tebe přicházím, Proutnice.

Proutnice

Mně taky, můj zlatý staroušku.

(Dává znamení Meneláovi)

Málo platné, my dva jsme si rozuměli. Měli jsme společné zvyky, nu což!

(Meneláos se vyřítí a sevře Prótea zezadu. Vana se zvrhne. Zápas)

Kupředu! mužně! dobře! tak! sevři ho v loktech! Dobře! Drž!

Drž! Povídám drž! Nepouštět! Ten starý pirát! A pozor! číslo jedna! Nezapomeň! Nejdřív je lev!

(Stín lva se rýsuje na horizontu. Opona)

DRUHÉ DĚJSTVÍ

*Stejný obraz jako v minulém dějství. Když se opona zdvihne, vidíme na pobřeží ležícího Meneláa, který i ve spánku třímá za ruku Helenu, zahalenou a sedící vedle něj. Vlevo na předscéně, opřen o hůl s kaučukovým špuntem, poslouchá orchestr Vůdce satyrů.
- Orchestr: Noční bakchanále, pianissimo.*

Vůdce satyrů (do orchestru)

Hezky, pánové! Jen pěkně! Potichu! Tišeji! Tišeji!
Kdybychom potřebovali rámus, nepomáhali bychom si muzikou.
Jde o to, učinit slyšitelným ticho. Ššš!

(Udává takt. Hudba, už tak dost slabá, se stává takřka nevnímatelnou)

To už je lepší! Sss. Ještě jemněji! U všech rohatých! Nevyhráváte na pouti!
Poslouchají vás polobozi, jejichž plaché slechy se ztenčují do špice, jemné jak kozí chlup.
Vždyť probudíte našeho reka, jenž porazil na hlavu Tróju a jednoho tuleně a teď je z toho vedle.
A co teprv Helenu. Tiše!

(Orchestr hraje naprázdno, na obrácené housle, rozložené puklice a činely a s ucpanými dechy)

Výtečně! Pochopili! Hle, hudba, již adoruji!
Vříření bubínků, pleskání rukou, drnčení chřestítek k nám
přichází jakoby z odvrácené strany Luny.
Klapot kopyt a tleskání chodidel, jež naboso sledují Bakcha,
nám nedoléhá k uchu víc, než hemžení račích krunýřků na dně řeky.
Ty srdceryvné výkřiky
nás nechávají chladnými, stejně jako střely Dianina luku,
když zářivá půlnoc na svazích Rhôny jí nabízí za terč starý peň moruše.
A troubení zní tu tak tence jak píšťalka ze skla.

(Slabá hudba)

Noc patří bohům.

(Lehoucké údery na tympán)

Ach, jak je noc krásná! Překrásná, uprostřed léta.
To pro ni žene se Bakchos
odlehčit vinicím, osvobodit pláně a lesnaté zátoky země,
v triumfu, jemuž nic neodolá, za výkřiků srdce uprostřed slasti a strasti!
Běda tomu, kdo na listech zrosených půlnocí
zahlédne odlesk mléčné pleti bílého boha!
Běda jenu, jenž pozvedne paroží ve stádu neklidných laní,
když zahlédl podivnou tlupu, co v horách hrne se přes brod, jenž oblázky chřestí.
A bůh je tentam a přece nás vede, proměněn v ožralu tlustého osla.
Na jeho pokyn je z člověka zvíře!

Stehna a hýždě se v poskoku mění v podolek kozy,
a koza, jak chřapne po kyselém hroznu,
vzepne se na zadní a je z ní holka s rohatým čelem!
Tiše!

(Hudba zvolna utichá)

Zdravím tě, Meneláe.

(Ticho)

Spí! Ne nadarmo pohlédl do očí Mořského boha!
Svět se mu změnil, takže i já se mu budu teď zdát rozkošnou nymfou.
Vstávej, osvoboditeli!

*(Meneláos otevře oči, aniž by se probudil. Vrchní satyr se na něj příšerně šklebí.
Meneláos na něj zpitomněle civí a napodobuje jeho grimasy. - Pak se jedním skokem vrhne
ke svému luku, ale zas jako ochromen ho zase nechá klesnout)*

PRVNÍ OBRAZ

Vůdce satyrů

Buď pozdraven, Meneláe!

Meneláos

Kdo na mě mluví?

Vůdce satyrů

Já, pane, já na vás mluvím.

Meneláos

Jak to, copak tu ještě teď nestál jeden ze smrdutých satyrů, co na mě vyplazují jazyk?

Vůdce satyrů

Jsem tu jen já, pane, a chci vám sloužit.

(Meneláos si otře rukou čelo)

Copak? Můj pán je neklidný a zmaten.

Meneláos

Ach, tyhle kejkle mě zmáhají.

Vůdce satyrů (roztomile)

Snad se mě nebojíte?

Meneláos

Ty mi nevadíš. Tebe mám rád. Jsi pěkná. Je příjemné, dívat se na hezkou tvář.

Vůdce satyrů (*s úklonou*)

Urozenosti!

Meneláos

Jak zlehka spadá kadeř podél nasládlé mandle mladičké tváře...
A pleť, pleť zářivá, čistá, jak květ begónie!
Kdo jsi?

Vůdce satyrů

Služtička velkomožného Prótea.

Meneláos

Máš pěkně hnusného pána.

Vůdce satyrů

Naxos, tonoucí v modři,
je ostrov, jež spatříš - alespoň občas - ve Středozemním moři pod vrstvou trosek, jež nesou
sem proudy všech bouří.

Meneláos

A ty jsi jedna z těch trosek?

Vůdce satyrů

Plula jsem, opuštěna, mořem v křehoucké kocábce,
a stařec Próteus zneužil mé slabosti a nevinnosti.

Meneláos

Jak výstižně řečeno!
Poslyš, jsi obdivuhodná!

Vůdce satyrů

Ne tak hrr, pane!
Támhle stojí dáma vašeho srdce!

Meneláos

A to nic, té je to jedno: "Jsem Helena".
Odvezu tě! Chceš!? Najdu ti místečko v prádelně.
Nejdřív mi ale řekni, popad už dech tvůj pán po tom, jak jsem ho zmastil?

Vůdce satyrů

Děkuji, už je mu jakžtakž a chce po vás své brejle.

Meneláos

Počkat! Ať si pro ně přijde!

Vůdce satyrů

Neodváží se znovu postavit se vám.

Meneláos

Málem jsem ho pustil!
Lev a tak dále, to je toho! Ale to číslo s chobotnicí, to jsem nečekal.

Když jsem se najednou ocitl uprostřed osmera chapadel,
tváří v tvář křivému zobanu a cylindrické lebce, podobné nesmírné bezbarvé okurce, nasáklé
odpornou moudrostí,
před očima bez zornic, v nichž se třesou světýlka jak v lampě, která jde ke dnu,
málem jsem hnusem vypustil duši! Naštěstí to netrvalo tak dlouho,
a už jsem v objetí mačkal ulepený strom, obsypaný marmeládovými bobulemi,
prožraný rakovinou, růžovou jak kravské vemeno.
Blé!

Vůdce satyrů (*spínaje ruce*)
Jaký jste héros!

Meneláos
Ovšem. A copak chce ještě ten starý sběratel?

Vůdce satyrů
Své brejle.

Meneláos (*posadí si je na nos*)
Není přes ně vidět.

Vůdce satyrů
Přirozeně; nejsou na kókání.

Meneláos
Tak na co?

Vůdce satyrů
Jsou znakem jeho autority.
Když tuleni spatří jeho brejle, jsou zachvázeni respektem a hrůzou.
Což je nutí doplňovat mu sbírky a učit se aritmetiku.

Meneláos
To jsou ale nápady! Jako ty pásy, co mi ukazoval!
Chtěl jsem vědět, co se děje v Argu, o mé rodině totiž kolují všelijaké klepy.
Dobře! První co vidím, je sestřenka Klotilda, které se nějaký mladík pokouší vytáhnout z
břicha dvojsečný meč.

Vůdce satyrů
Nebesa!

Meneláos
Jo! Ale nevypadala, že ji to bolí. Taky se zvedla a vyšla pozpátku a ještě se učesala.

Vůdce satyrů
Zázrak!

Meneláos
Nato se objevil chlap s lebkou vejpúl a u něho Klotilda - chci říct Klytaimnestra - se sekyrou v
ruce.

Vůdce satyrů

Bohové! To je o strach!

Meneláos

Lebka se zavřela a můj bratr Agamemnón vykrácel z lázně jakoby nic a navíc úplně suchý. A tak pořád dál. A víš, jak to skončilo? Příšerným gulášem! Bylo tam všechno. Krvavé obětování mé neteře Ifigenie i pečeně z mých malých rozčtvrcených bratranců z druhého kolena.

Ještě mě bolí oči.

Kdybych aspoň rozeznal, kdo je kdo! Ale všechno se to třese a vlní, jako když se díváš přes plameny! A v rozhodujícím okamžiku veliká bílá díra. Musí ty pásy mít z druhé ruky.

Vůdce satyrů

Věštby jsou vždy temné!

Meneláos

Krátce a dobře, tyhle zmasakrované figurky, které zase srostou, to je jen symbolika a její smysl je v podstatě potěšitelný.

Předpokládám, že se vše urovná, soudě aspoň dle sebe.

Ale mít jen pár sáhů těchhle těch pásů, to by se v Delfách divili.

Pak mě to zmožilo a tak jsem usnul, jednou rukou svíraje brejle a manželku druhou.

Vůdce satyrů

Vraťte mi je.

Meneláos

Počkat! A co můj koráb, je opraven?

Vůdce satyrů

Je připraven a čeká na vás.

Meneláos

Okno na přídi domalováno?

Vůdce satyrů

Domalováno. Chybí jen panenka, tu si tam dodejte sám. Máte tam Iněnou plachtu a pak ještě jednu z juty, patnáct vesel v první řadě a dvacet osm ve druhé.

A krásné kormidlo, téměř nové, vyrobené pro egyptskou Pohřební službu.

Meneláos

Brejle mu vrátím až při vyplutí.

Vůdce satyrů

Teď mě dobře poslouchejte. Můžete se ho zeptat ještě na něco.

Meneláos

A na co?

Vůdce satyrů

Na tomto ostrově pobývá už deset let proslulá Helena. Vy o tom nevíte?

Meneláos (*bere si luk*)
Mazej, nebo tě skolím!

Vůdce satyrů (*prchaje*)
Tak se alespoň ohlédněte.

DRUHÝ OBRAZ

(*Vstupuje zahalená Proutnice*)

Proutnice
Buď zdrav, ó choti, konečně jsem zase s tebou.

Meneláos (*se otáčí*)
Co je?

Proutnice
Buď zdrav, ó choti, konečně jsem zase s tebou.

Meneláos
Kdo jste?

(*Proutnice pozvedne závoj. Meneláos mlčky zírá*)

Meneláos
Heleno. Heleno, vidíš?

Helena (*netečně spustí závoj*)
Vy jste kdo, paní?

Proutnice
Odpověz, Meneláe. Jenom jí pověz, kdo jsem. Ten hlas, ta tvář, jež ke tvé se stáčí, ta, která tě vítá, - cožpak mě nepoznáváš?

Meneláos (*polohlasně*)
Heleno, to je Helena.

Helena
Krom mě není Heleny.

Meneláos
Mám srdce až v krku! Vidím dvě Heleny, jednu bývalou, druhou, co vrátil mi Paris. Kdybych tě nedržel za ruku, řek bych, že tamta je pravá. Ten hlas, ta postava, ta tvář... Snad jenom mladší a o něco čistší. Koukni se sama.

Helena *(pomalu k ní obracejíc oči)*

Jestli se mi tahle dáma podobá, tak já jsem Andromacha.

Meneláos

Ty mlč. Ničemu nerozumíš. Já si to pamatuji líp než ty.

Helena

Zde není Heleny krom Heleny Trójské. Té, kterou uchvátil Alexandros, jinak též Paris.

Tak je to známo po celém světě od Gád až po Kolchidu,

a důkazem toho jsou hromady zčernalých cihel, jež spatřit lze od Tenedu.

Proutnice

To nevím. Ale já jsem Helena Spartská.

Helena

To tedy, miláčku, nejsi.

Proutnice

Stále věrná, stále milující, a stále táž,
ta, která nemá jiného muže než svého.

Meneláos

A jak jste se, milostivá, ocitla na Naxu?

Proutnice

Ve spánku.

Meneláos

Ve spánku?

Proutnice

Hermes,
Hermes se dotkl mé tváře
větévkou smočenou ve vodách Léthé.

Meneláos

Tak vy jste spala? A já celou tu dobu
na hlavě přilbu, meč v pěsti
obléhal Tróju a vás, madam, v ní.

Proutnice

Mě ne.

Meneláos

Vás ne?

Proutnice

Tuhle, ne mě.

Meneláos

Tak je to v pořádku. Tohle je Helena.

Proutnice

Zdravím tě, Heleno.

Meneláos

Vy ji poznáváte?

Proutnice

Zdravím tě, Heleno.

Meneláos

Takže je Helena ta, kterou držím?

Proutnice

Kdo jiný?

Nemá můj obličej? Nemá mé tělo? Nemá má ňadra dmoucí se hněvem?

Co s tebou bylo, když já jsem spala, má podobizno, a k čemu byl bohům můj spánek?

To pro mě hořela Trója a já přitom spala, to pro mě jak pod kosou padala a já o tom neměla zdání!

Copak mé tělo má takovou moc, že stačí můj obraz pro záměr bohů?

Copak má duše má takovou moc, že oživit stačí dvě těla?

Helena

Kdo má snášet tyhle řeči!

Proutnice

A teď, sestřičko Heleno, má podobizno,

teď, když tvůj úkol skončil,

teď, kdy jsem se vzbudila a když je den,

je načase vrátit mi místo a vrátit mi muže.

Buďte tak laskavá, zmizte, prosím vás o to.

Meneláos

Foukni na ni, schválně, jestli zmizí,

Jako pára nad hrncem, když voda začíná vřít.

Proutnice

A ty, Meneláe, proč otálíš s objetím po oněch deseti letech,

co tvoje srdce, které mi patří?

Meneláos

Co dokazuje, že ty jsi Helena?

Proutnice

Nic, nežli pravda.

Meneláos

Mně se to nezdá.

Helena

Meneláe, už jsem toho od vás snesla dost a hodně jsem pro vás vytrpěla: ale nenutíte mě k nejhoršímu.

Je sice pravda, že jsem jen žena a ve vašem držení, ale ne tou měrou, jak se domníváte. Prohlašuji, že jestliže se ke své smůle dopustíte bezpráví a pustíte mou ruku, podruhé Helenu nezískáte.

A ani v tomto životě, ani v příštím nespojíte prsty tak dlouho rozpojené.

Meneláos

Jsem pánem všech Helen světa.

Proutnice

Jedna by stačila.

Meneláos

Správná řeč! Pro mě je prostě jen Helena.

Proutnice

Jediná, pravá.

Meneláos

Správně řečeno! Pravá, moje, a navždycky.

Proutnice

Jediná Helena, která ti byla dána už kdysi.

Meneláos

Vzpomínám si.

Proutnice

Dcera Lédy a Dia.

Meneláos

Žena spartského krále.

Proutnice

...Dia, který hřmí v mracích,
když oblaka podobná ohromným bílým horám se hromadí,
rostouce zvolna na čistém nebi
nad malým, pastevcům důvěrně známým červeným chrámkem se třemi sloupy.

Meneláos

Ty si to pamatuješ?

Proutnice

Posvátný háj v stínu topolů.

Helena

Žádné topoly tam nebyly.

Meneláos

Ty mlč. Byly tam!

Proutnice

Posvátný háj v stínu topolů.

Meneláos

A byly tam topoly, když to říká, tak si vzpomínám.

Proutnice

Prudká bystřina spěchá... prchá!

Meneláos

Prudká bystřina prchá...

Proutnice

Voda jak z křišťálu.

Meneláos

Voda jak z křišťálu, teskně zurčící přes oblázky.

Proutnice

Než se utiší v široké mušli června.

Meneláos

Než tisícem pramínků a stružek protne zelené pastviny.

Proutnice

A tři posvátné duby, zasvěcené mému otci.

Helena

No prosím, teď jsou tam zas duby!

Meneláos

Má pravdu, já to vidím, jsou tam duby.

Proutnice

Ten mohutný strom s listovím jako vždy opožděným.

Meneláos

V měsíci červnu, kdy jsi mi vyznala lásku, tam vysoko v horách,
kdy taktak že pupeny začaly pukát.

Proutnice

Zlátnoucí zeleně zářivý třpyt!

Meneláos

Ne odlesk stáří, - ratolest z ryzího zlata.
Dříve než Zeus ji změní
v sytou temnotnou zeleň, na níž se očima pase.

Proutnice

Zlátnoucí zeleně zářivý třpyt.

Meneláos

Ne času, jenž mívá: toho, jenž k početí spěchá.

Proutnice

Zlátnoucí zeleně zářivý třpyt.

Meneláos

Ne zlátnoucí zeleně, mýlíš se, lásko.
Tou barvou je zaplavil oheň, který jsem zažehl o kousek níž.

Proutnice

A teď je ta chvíle očisty tichem a postem...

Meneláos

Teď je ta chvíle.

Proutnice

A teď je ta chvíle očisty k mystériím,
když nastal čas zasnub Diovy dcery.

Meneláos

A svírám zas v rukou božské dítě, jež s očima dokořán v netečných víčkách
užasle hledí.
Bylas v mém objetí panenská, tak jako Vítězství, bylas jak harfa nevidomému,
útlá jak sloupek z mramoru, na výspě otčiny, dřík, který vyhnanec nábožně v náruči sevře!

Proutnice

A nad námi táhly se pásy dalekých zdí, jedna jak druhá, a nebeské hradby se trhaly.
A za nimi nesmírné pláně a duby, jež jako mech vyráží z puklin a mlčící nehybné
vodopády...
To je to posvátné místo, jež na rozkaz mého božského otce jako chrám pro nás dva
Titáni přichystali.

Meneláos

Jasně to vidím.

Proutnice

A tys byl tak krásný, Meneláe, měl jsi víc síly než ostatní chlapci v tvém věku, i zdatnosti ve
hrách!

Meneláos

Pořád jsi stejná!

Proutnice

Stejná, tos řekl ty; jsi si tím jist?

Meneláos

Helena: jiná žena na světě není.

Proutnice

Řekni, trpěl jsi pro mě?

Meneláos

Ne tolik, kolik jsem toužil.

Proutnice

Bylo to těžké být beze mě?

Meneláos

Má láska tě neopustila.

Proutnice

A já tě též neopustila.

Meneláos

Ty žes mě neopustila?

Proutnice

Dřímala jsem ve tvých pažích.

Meneláos

Pověz mi jediné, Diova dcero!

Proutnice

Ráda ti povím.

Meneláos

Jak to, že já, který jsem nepatřil do předních řad řeckých reků, našel jsem přízeň v tvých očích?

Proutnice

Což sis ji nezasloužil?

Meneláos

Ne, když tě vidím a když na tebe myslím!

Proutnice

A kdo mě tak pevně pažemi sevřel a nehodlal pustit?
Těch deset let bylo jak jediná hodina noci,
míjící v spánku.

Meneláos

Ta noc právě končí.

Proutnice

Končí mým procitnutím!

Meneláos

Končí a dívám se znovu do očí plných úžasu, jež netečně hledí.

Proutnice

Proč tedy otálíš s políbením?

(Vykročí k ní)

Helena

Meneláe!

Meneláos

Heleno!

Helena

Co děláš? To mě chceš opustit? Zase už?

Proutnice

Neposlouchej, co říká! Neposlouchej ten stín, zplozený závistí, žárlivý obraz, jenž tě chce podvést.

Helena

Tebe podvést! Řekni jí něco! Trpěl jsi ve snu?
Pád Tróje byl sen? Vlekls mě ve snu z příšeří asijských komnat?
Té noci, jež zářila jasně bez jediné lampy?
A může tě podvést tvář, kterou jsi viděl v plamenech hořící noci?

Proutnice

Všechno je sen, vyjma těch dávných dnů, jež nikdy neskončily.

Helena

A řekni, i to byl sen, ta poslední chvíle, kdy vzedmul se hřbet moře, aby nás nabral jak býčí šije
a během jediné hodiny dopravil z Evropy do Asie
a nechal mě s únoscem u paty majáku, jenž blikavě čadil do prvního rozbřesku dne?

Proutnice

Všechno je sen, vyjma té tváře před tvou tváří a zvířecích očí, jež nevědí nic, když střetnou se s tvými.

Meneláos

Všechno je sen, vyjma té dlaně, jež sevřela dlaň a těla, jež tiskne se k tělu.

Proutnice

Ach, pozemské řeky měsíce června, kdy trousí se stáda vysokou travou a pastýř se prodírá světelnou záplavou motýlů, květů a včel, růžovozeleným bytím!
Jsem med na tvých rtech a má hlava klesla ti na rameno.

Helena

Ty umíš vzrušit, já zranit.

Proutnice

Pronikla jsem ti až k srdci.

Helena

A přeceš ho nezasáhla.

Proutnice

Vzpomínej na ony panenské noci, kdy jsme bok po boku spali.

Helena

Vzpomeň si na noci, kdy jsi byl sám a já sténala v sevření únosce.

Proutnice

Byla jsem věrná.

Helena

Ospalá věrnost.

Proutnice

Nicméně věrnost.

Helena

Bezceňné je, co se neztratilo a o co se nevedla válka.

Proutnice

Jsem stejná a beze změny.

Helena

Já také! Copak já nejsem stejná? A navíc úplně jiná!

Proutnice

Jen jednomu patřím.

Helena

Ale já taky! Copak jsem nebyla tvá manželka, v ležení uchvatitele?
Když jsem z nejvyšší trójské věže
okolo hradeb střežených dobře
z Jihu i Severu, Východu, Západu,
vídala tvoji úpornou touhu,
jež každou noc kolem mne vzplála sto tisícem ohňů bdícího řeckého vojska.

Proutnice

Mlč, iluze!

Helena

Ty mlč, ty podvodnice!

Meneláos

Co teď?

Proutnice

Uvěříš mi, když tenhle výtvar špatného boha
přizná svůj podvod a to, že jsem Helena já?

Helena

Ovšem v tom případě nám budeš muset věřit oběma.

Proutnice

Nech mě s ní o samotě.

(Meneláos odchází)

TŘETÍ OBRAZ

(Ticho)

Proutnice

Přirozeně uznávám, že Helena jste vy.

Helena

Uctivé díky.

Proutnice

Ale lze si nás splést, to doufám připouštíte.

Helena

To tedy nevím. Ani jsem se na vás nepodívala.

Proutnice

Tak se na mě podívejte.

Helena *(si ji prohlíží)*

Meneláos je ještě větší blázen, než jsem si myslela.

Proutnice

Za všechno může Próteus.

(Ticho)

Za všechny ty podivuhodné proměny může vládce Próteus.

(Ticho)

To on obloudil jeho pohled.

Vy nejste zvědavá na vládce Prótea?

Helena

Ne.

Proutnice

Spravuje toto ztřeštěné a opilé moře, do něhož Médea po kouskách házela pokrevné příbuzenstvo,
moře, jehož dno bublá sirnatými vzdechy,

a jehož hladina je neustále bičována a utloukána vesly bláznivých výprav -
Argó, Trója,
všichni ti dobrodruzi s velkými nosy a nízkými tupými čely, vyhlení jako herci, veslující
ostošest!
A co tamten prstenec pěny, není to tuleň, jenž dýchá?
I kdepak, vždyť je to kráva.
Je to náš Zeus, který vzal na sebe podobu hovada s ověnčenými rohy, aby pobavil maličkou
dívkou!

Helena

Rozumím-li vám dobře, považujete za slabomyslnost
ctihodné úsilí celého Řecka vysvobodit mne?

Proutnice

Věc hodná Prótea.

Helena

Jestli dovolíte, jsem jiného názoru.

Proutnice

Ach, jak jste krásná, Heleno, jak miluji ty vaše oči, nezatížené výrazem,
pozvolna plovoucí ke mně.

Helena

Ano, já jsem ta krásná Helena.

Proutnice

Ach, vám ani Próteus neodolá!
Podle mého je Meneláos pěkný blázen, když mezi námi dvěma nerozlišuje!

Helena

To tedy je.

Proutnice

Je balík a blb.

Helena

To tedy je.

Proutnice

Necita a mizera.
Ach, jsem si jista, že už vás párkrát pohladil po zádi svým dřevěným lukem.

Helena

Všichni jsou stejní.

Proutnice

Ale jděte, i Paris...

Helena

Ten ne, to byl příjemný člověk a dovedl zacházet se ženami.

Proutnice

Ale je mrtev, že?

Helena

Už na to nemysleme.

Proutnice

Nemysleme a nedělejme si vrásky na čele. Ty se těžko vyhlazují.
Je třeba denně před spaním je masírovat palci.

Helena

Palci a špetkou tuku z ovčího rouna.

Proutnice

Vy víte všechno.

Smím si vás chvílku prohlížet, ne jako muži, co ničemu nerozumějí, ale znaleckým okem ženy?

Bohové.

(Vzdech)

Ach, vy jste krásná! Vám nelze nic vytknout.

Sama Ariadna, díky níž se proslavil tento ostrov,
by vedle vás byla jen plnotučná krétská kachnička.

Helena

Ale prý zachovalá?

Proutnice

To ano. - A odkudpak máte ty šaty?

Helena

Vám se nelíbí? To je přece poslední trójská móda.

Proutnice

Ach tak.

Ona Trója byla po celých deset let oddělena od světa.

Helena *(třesoucím se hlasem)*

Můžu já za to? To všechno ten pitomec Meneláos.

Proutnice

Ta zeleň je zvláštní, to jsem už dlouho neviděla. Na tu si potrpěla moje babička.

A ta veliká vyšívaná zvířeta, to už je něco! Frygické botky a spona od kočovných Skytů...

Helena

Já za to nemůžu!

(Pláče)

Proutnice

Co jsem to provedla, drahoušku? Neplačte přeci... škoda těch překrásných očí!

Poslyšte, víte vy, co si myslím? To já vyšla z módy a vy s ní držíte krok.

Válečná kořist se roznese po celém světě...
A už letos v zimě se bude nosit vše a la Trója.

Helena *(s nářkem)*

Ach, ach!

Proutnice

Vy nejste ráda?

Helena

Ach, rвете mi srdce!

Jakmile se objevil ten hlupák Meneláos, hned jsem ho hnala drancovat ke švagrovým.

Bylo jich padesát a jejich skříňě jsem znala.

Vyploovali jsme s pěti koráby plnými zavazadel.

A všechno mi ztratil v bouři.

Proutnice

To je rána, to je rána!

(Obejme ji)

Helena *(ohmatává látku jejích šatů)*

Má drahá, z jaké látky jsou vaše šaty? Neviděla jsem nikdy nic podobného.

Proutnice

To je čínský taft, vyrobený z přírodního hedvábí.

Helena

Dá se to prát?

Proutnice

Lod', jež nám ji dodala, ležela skoro tři týdny v moři. Byla to úplně první zásilka pro Evropu.

Helena

Jak vy jste šťastná!

Proutnice

A co byste řekla na tuhle. - Leskne se víc než hedvábí, je vzdušnější než popelín,

A dělá se to z kopřiv.

Helena

Máte toho hodně?

Proutnice

Čtyřicet beden ukrytých v moři poblíž Faru. Mně vážně nechybí nic!

Co letní bouře, to poslední výkřik módy.

Obchodní domy z Tyru i Hekatompylských Théb jsou u nás dobře zavedeny.

A jaký míváme purpur!

Sytý jak krev! Koukněte! Poslední vzorek z Tyru. Má jméno "Trójanka". A tomuhle říkají "Helexid".

Pročpak se červenáte? Přiznejte, že vás to těší.

Helena

Ach, to je štěstí, mít takové styky.

Proutnice

To jsou ty výhody malého mořského přístavu.

Helena

A já musím do Sparty.

Proutnice

Počestné město přísných mravů.

Helena

Prostých a přísných.

Proutnice

To budou přímo orgie věrnosti, co si tam s manželem užijete.

Helena

Tvar klobouků je nařízen zákonem pod ztrátou hrdla.

Proutnice

Ale příroda je tam překrásná.

Ta sluneční výheň za dlouhých letních dní,

kdy se úporné crkání cikád a paprsky, v nichž všechno mizí,

slévají s broušením meče, jež ostří si bůh!

A když Taiget večer po bouři bublá a smaží se v slunci jak hovězí hřbet na nesmírném roštu!

Helena

Jediné, co se dá ve Spartě dělat, je spát. Já nesnáším venkov.

Proutnice

Tamější ženy jsou boдрé.

Helena

Napečou chleba, podojí krávu a pak tančí jak kozy.

Proutnice

A muži jsou jak vlastní bratři.

Helena

Smíme se stýkat jen s otci rodin nad čtyřicet a když mě pozvou, tak leda na zákusek.

A pak se louskají ořechy a mluví se doslova lakonicky.

Proutnice

Ubohá Heleno, jak asi budete trpět, vy, která máte tak pikantní zkušenosti!

Helena

Ani mi to nepřipomínejte.

Proutnice

Kde je ta proslulá Helena?, bude se říkat.

Sedí ve Spartě a šije pytlíky na sůl pro pastevce.
Tak jako všechny místní ženy vyrábí místní suchary.
Suchary, které lze rozbít jen kladivem. Když prasknou, najdeš v nich rozinky černé jak mumie.

Helena

Ale váš život je také dost jednotvárný.

Proutnice

Co to říkáte, drahá? Tady je všechno! Jsme středem tří kontinentů!
Nemluvě o nebi nad námi, které je čtvrtým.
Co den, to sestoupí bůh. I vašeho tatínka znám.
A není héra, jenž by nás nenavštívil.
A z toho, co do moře padne, mám nejlepší díl.

Helena

Opravdu jste velmi šťastná.

Proutnice

Ale kde. Jsem domácí puťka.
Úslužná, přičinlivá.
Mám ráda prostý a jednotvárný život.
Ale pro vás by to bylo něco!

Helena

Nepokoušejte mě.

Proutnice

Helena z Naxu po Heleně z Tróje! Helena Středomořská!
Ze všech přístavů světa by za vámi pluli.
Jako se jezdí na Délos k oltáři Léty a Apolóna.

Helena

A co když si pro mě přijede Meneláos?

Proutnice

Svěřte se mně, svěřte se vládci Próteovi.

Helena

Kdože je ten Próteus?

Proutnice

Nejbohatší z polobohů.
Ovládá moře až po Tarent.
Povídejte mi pak o Priamovi.

Helena

Co byste chtěla slyšet?

Proutnice

S Próteem si budete dělat, co se vám zachce!

Vždyť je to podivín, který má raděj ocasní ploutev než poctivá lýtka.
Je neškodný, beznohý stařík.

Helena

A není tu na Naxu tak trochu mrtvo?

Proutnice

Mrtvo? Moře je barevný časopis: přináší vše, co se ve světě děje.
A kdyby vás to tady přeci jen nudilo,
copak vám brání plavat i s Naxem jinam?
Vždyť je to lehoučká skála, jak plovoucí bageta nebo jak volské oko.
A chcete-li jinam, jste přece volná!
Tak vidíte, vaše hvězda zdaleka nezapadá! Na světě není jen Trója.

Helena

Z čeho máte ten náramek na levé paži?

Proutnice

Z podivuhodného a neocenitelného materiálu, který se jmenuje celuloid.

Helena

Řekla bych, že je to slonovina, ale je stokrát krásnější!
Jak tomu dodali ten růžový odstín?
Vypadá to jako hedvábná páska a je to spíš kovový kroužek se třemi otvory pro hrot
ozdobné spony, kouzelně pracovaný!
Vybraný vkus!

Proutnice

Je váš!
(*Dává jí ho*)

Helena

A říkáte, že vám zbyly ještě tři štůčky toho taftu?

Proutnice

Tři štůčky, ty chci vzít s sebou.

Helena

Heleno... pardon, drahoušku, nevím, jak vás mám oslovovat...
Nechte mi je.

Proutnice

Taková oběť!

Helena

A jak si to zapínáte živůtek?

Proutnice

Přirozeně vzadu.

Helena

Vzadu! Bohyně dobrá! Živůtek zapíná vzadu!

Proutnice

Vidíte tyhle ty patentky? Stačí jen stisknout, a klak!

Helena

Ach, to je geniální! Můžu to zkusit? Rozepnout, klik! Zapnout, klak! Klik, klak, klik, klak!

Proutnice

Říká se tomu patentní knoflík.

Helena

Jste děcko Štěstěny! Stydím se za své skytské spony.

Proutnice

Ty nám dodal jistý obchodní cestující z Jeruzaléma, když cestoval po hlavě k našemu dnu. Jsou jich tři kartóny.

Helena

Heleno, Helenko!

Proutnice

Helenko?

Helena

Dej mi ty patentky!

Proutnice

A zůstanete na Naxu?

Helena

Proč ne.

Proutnice

Heleno, díky.

Helena

Adié, Heleno.

Proutnice

Adié!

(Helena odejde)

ČTVRTÝ OBRAZ

Meneláos

Kam zmizela ta druhá Helena, která mě chtěla připravit o klid?

Proutnice

Je pouze jedna Helena, tobě vždy věrná.
Ta druhá se rozplynula jako sen.

(Hudba vyjadřuje opuštěnost moře)

Meneláos

Věřím ti. Pro mě jedině ty budeš Helena, kterou jsem miloval. Stále táž, věrná.

Proutnice

Ta druhá se rozplynula jako sen.

Meneláos

Ale bohové, ať se to nikdo nedoví.

Proutnice

Nedoví? Proč?

Meneláos

Všichni nám musí věřit, že ty jsi ta Helena, kterou mi unesl uchvatitel.

Proutnice

Ale proč?

Meneláos

V zájmu mé cti.

Co by zbylo z mé slávy? A co by mi řekly matky statečných chlapců, co leží pobiti na březích Skamandru?

PÁTÝ OBRAZ

(Blíží se plavidlo. Je obsazeno satyry, kteří je postrkují vesly. Ale aby to bylo pohodlnější, je na kolečkách)

Meneláos

Kde se vzaly ty překrásné nymfy bělostných paží na naší lodi?

Proutnice

Služtičky, které tu usnuly se mnou.

Jsou naše posádka.

Zvedá se příznivý jižní vítr, ještě dnes spatříme bělavé pobřeží Řecka.

(Vysunou můstek pro nalodění)

Meneláos

Heleno, nastup.

Proutnice

Mimochodem, neslíbil jsi jedné nymfě, té Proutnici a jejím satyrům, že je vezmeš s sebou?

Meneláos

Přísahal jsem, to je pravda. Ale loď je tak malá.

Proutnice

Sliby se mají plnit.

Meneláos

Přísahal jsem při Diovi, to jest při vlastním tchánovi.
Přísaha sem, přísaha tam, v rodině se to tak nebere.
A nyní je na řadě poslední obřad.

(Přinesou mu plechovku s barvou a on špičkou štětce vykrouží zornici doprostřed oka lodi)

Rozevři se, oko!

Za noci, za dne, s rozbřeskem, za soumraku - zůstávej bdělé!

Ke hvězdám, k ohňům a k majákům ved' nás!

Ty velké, trpělivé oko přetěžké lodi, která nás bude nést,
s přidí až po krk vhrouženou do lůna neklidného moře!

(Oba vystoupí na palubu, můstek se zvedne)

Chór satyrů (napínajících plachtu)

Héj - hop! Héj - héj - a héj - héj hop!

Héj - hop!

Héj - hop!

Héj - hop!

Meneláos

Ale my se nehýbáme!

Vůdce satyrů (u kormidla)

Jsme na písku!

Proutnice

Meneláe, vrať Próteovi ty brejle!

Meneláos

Nikdy! Co jsem vzal silou, to mi lze vyrvat jen silou.

Vůdce satyrů

Rozhoupejte loď!

(Marně houpají lodí)

Meneláos

Na pomoc, Die!

(Hřmí. Iris, celá pokryta zlatými destičkami a zvonečky, v kostýmu připomínajícím siamské tanečnice, sjede na laně z nebes. Zahákne lano za příslušný háček na vrcholu ostrova a už se vše s vířením zvedá k nebi za obecného úžasu. Ostrov, který se zvedl, odkryl Prótea, sedícího na židli, utrápeného a zmalátnělého. Jen loď zůstala na širém moři linolea)

Proutnice

Zázrak!

Meneláos

Díky, Die!

Vůdce satyrů

Moře je volné!

Ostatní satyři

Volné! Volné! Volné! Volné!

Meneláos (na přídi)

Kormidlo pět stupňů na levobok!

Vůdce satyrů

Kormidlo pět stupňů na levobok!

Satyři

Hýbem se! Hýbeme! Jede to! Jede!

Meneláos

Bríza není dost silná! Vesla na moře!

Vůdce satyrů

Vesla na moře!

(Hvízd)

Pózor!

A zaber!

Ráz, dva! Ráz, dva!

Satyři (zpívají zplna hrdla)

Markyta, ta potvora,

Potřebuje doktora!

Doktora, ó, ó, ó, doktora, ó, ó, ó,

Potřebuje doktora!

Meneláos

Ó, nymfy, nebeské hlasy! Ta líbezná melodie!

Vůdce satyrů

Zaberte, děti!

Satyři (stejně)

Ten si dodá kuráže,
bis
A víno pít zakáže.

Zakáže jí víno pít,
bis
Ten chlap nemá v těle cit!

Na tu radu docela
bis
Markyta by umřela!

Umřela by ve chvíli -
bis
Kam bysme ji pohřbili?

Kam s takovou hříšnicí?
bis
Do sklípka pod vinici!

Tam bude hnít v bezpečí -
bis
Nohy v bečce největší!

Tam ji nechme osudu -
bis
chřtán pod pípou od sudu!

Kápní vína, kapičko,
bis
Osvěž mrtvou maličko!

A až praskne celý sud,
bis
Markyto má, zdráva buď!

(Meneláos zvedá ruku)

Vůdce satyrů

Vesláá zpět!
Kam plujem, děti?

Satyr

Do sladké Francie!

Jiný satyr

Do Bordeaux!

Vůdce satyrů

Do Burgundska! Konečně se zbavíme toho pitomce!

Slyšte, jak vítr bubnuje do plachet! To sám Bakchos dává nám znamení!

Chór satyrů

Do Burgundska! Do Burgundska! Ať žije burgundské!

Vůdce satyrů

Sázím na víno z města Beaune!

Meneláos

Kormidlo dva stupně na levobok!

Vůdce satyrů

Kormidlo dva stupně na levobok!

Satyr

Propiju se až po Chalons!

Jiný satyr

Já bych vychlastal moře až do dna!

Vůdce satyrů

Které je nejlepší vínečko, děti?

Chór

Z vinic na stráních od Beaune po Dijon!

Vůdce satyrů

A která půda je nejlepší, děti? Nejčernější, nejmasnější, nejopojnější?

Meneláos

Slábně vítr!

Vůdce satyrů

Hvízdejte!

(Hvízdají)

Chór

Půda suchá, tvrdá a hrudkovitá jak tvaroh, plná drolivé opuky,
nasáklé žárem jak šamot,
aby se těžký, ospalý hrozen pekl shora i zdola.

Vůdce satyrů

A jaká je ještě nejlepší hlína, děti?

Chór

Kamením hranatá hlína,
jako jsou nejlepší dojnice s kostnatým zadkem!

Meneláos

Vítr slábně!

Chór tuleňů (okolo lodi)

Fluk! Fluk!

Ostrov Naxos nanebevstoupil pro dobro tuleňů.

Fluk! Fluk!

O ostrov méně, tím lépe pro tuleně. Hurá!

Fluk! Fluk!

Starý Próteus ztratil své brejle! Hurá! Už nebudem muset odmocňovat!

Fluk! Fluk!

Moře je volné! Moře je volné! Je volné a tuleni v něm!

Cítíte, jak to mrazivě lechtá? Cítíte v kříži tu sílu, která vás vymrští osm stop vzhůru?

Hurá! Hurá!

Ten přemet! Ta radost!

Je volné a tuleni v něm! Nekonečné a my v něm! A chutná stokrát líp než vaše víno! Jup, jup, jup, hurá! Jup, jup, jup, hurá!

(Lod' v doprovodu tuleňů odplouvá)

Próteus (sám uprostřed scény)

Myslíte, že je to smysluplné?

Bláznivá historie! A vážné věci jsou pro posměch! Ubohá fraška!

Třeba ten Zeus; touží udělat z Heleny hvězdu...

A je pravda, že jedna mu chybí, tam mezi Diskury.

Myslel jen vteřinu na moje posvátná vlastnická práva?

Nedal si ani tu práci, vyzobnout si tu nánu z mé zahrady; bylo ji přece dost vidět!

Ale to ne! Jak nedbalá služka, jak vlaštovka, která si nedělá starost a pro jednu jedinou mouchu sebere celou pavučinu,

tak Iris, sotva jí řekli "Helena!", odnesla do nebe vše, co jsem měl...

A teď je v nebi, můj maličký rozkošný Naxos, se všemi sbírkami, se šesti keříky tabáku.

Dojdi si pro něj!

Není už v moři, ač v modři mu útesy tonou.

Jsem sám, jsem zničen, a bez brejlí k tomu.

Tak tedy dobrá, odejdu, opustím hladinu, nebudu k mání.

Jdu ke dnu, *nunc est bibendum!*

Jdu do penze, do podmoří! V klidnějším světě mám palác z bublin, uprostřed korálů, sumýšů a mořských hub.

Buď sbohem, Meneláe! Dobrý vítr a příjemnou plavbu, ty mořeplavče!

Pro tohle tedy dobývals Tróje.

Abys přeplavil k pobřeží Lakonie ploskonosou kozu a hordu rohatých zvířat!

Má tohle rozumné jádro? Já se vás ptám. A kde je právo? Kde je řád a slušné vychování?

A když si pomyslím, že to tak bude vždycky, pokud budou u kormidla básníci! To jsou konce!

To je neštěstí! To je neštěstí! *(Ponoří se)*

Konec a opona